

ИЗВЕШТАЈ ВО СЕНКА

ОД СЛЕДЕЊЕТО НА
РАБОТАТА И ЕФЕКТИТЕ НА
СЕКТОРСКАТА РАБОТНА
ГРУПА ЗА ЗЕМЈОДЕЛСТВО
И РУРАЛЕН РАЗВОЈ

јануари – декември 2021

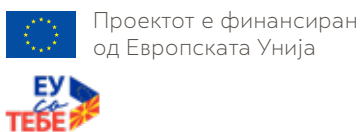

ИЗВЕШТАЈ ВО СЕНКА

ОД СЛЕДЕЊЕТО НА
РАБОТАТА И ЕФЕКТИТЕ НА
СЕКТОРСКАТА РАБОТНА
ГРУПА ЗА ЗЕМЈОДЕЛСТВО
И РУРАЛЕН РАЗВОЈ

јануари – декември 2021

Проектот е финансиран
од Европската Унија

РЕАК-ОП
истражување во акција

ИЗВЕШТАЈ ВО СЕНКА ОД СЛЕДЕЊЕТО НА РАБОТАТА И ЕФЕКТИТЕ НА СЕКТОРСКАТА РАБОТНА ГРУПА ЗА ЗЕМЈОДЕЛСТВО И РУРАЛЕН РАЗВОЈ ЗА ПЕРИОДОТ ЈАНУАРИ – ДЕКЕМВРИ 2021

Издавач:

Фондација Отворено општество – Македонија

За издавачот:

Фани Каранфилова – Пановска, извршна директорка

Автори:

Димитар Николовски

Александар Колекески, за основните информации за програмирање на ИПА 3 (2021-2027)

Ирина Јолевска, за родовата перспектива во секторските работни групи

Уредници:

Данче Даниловска – Бајдевска

Нада Наумовска

Сандра Анастасовска Кузмановски

Графичка подготовка:

Кома

Лектура:

Елеонора Стојковска-Попетреска

CIP - Каталогизација во публикација

Национална и универзитетска библиотека „Св. Климент Охридски“, Скопје

35.075.2:341.171(4-672ЕУ:497.7)"2021"(047)

НИКОЛОВСКИ, Димитар

Извештај во сенка од следењето на работата и ефектите на секторската работна група за земјоделство и рурален развој [Електронски извор] :

јануари - декември 2021 / [автори Иван Стефановски, Александар Колекески, Ирина Јолевска]. - Скопје : Фондација Отворено општество – Македонија, 2022

Начин на пристапување (URL): <https://eur01.safelinks.protection.outlook.com/?url=https%3A%2F%2Fwww.dijalogkoneu.mk%2F&data=05%7C01%7C%7C94c4dfe401c67404c8ccc08da2ce9936d%7C6dd6692964ee4888a65ab847baf12c47%7C0%7C0%7C637871679108331448%7CUnknown%7CTWFpbGZsb3d8eyJWljojMC4wLjAwMDAiLCJQIjoiV2luMzliLCJBTiI6lk1haWwiLCJXVCi6Mn0%3D%7C2000%7C%7C%7C&sdata=7bmexrHQCSPTaxbomn2xqWogidpWn4Y86KpGCcB0xW8%3D&reserved=0.>

- Текст во PDF формат, содржи 44 стр. - Наслов преземен од екранот. - Опис на изворот на ден 03.05.2022. - Фусноти кон текстот. - Библиографија: стр. 44

ISBN 978-608-218-376-3

1. Колекески, Александар [автор] 2. Јолевска, Ирина [автор]

а) Процес на пристапување во ЕУ -- Секторски работни групи -- Македонија -- 2021 -- Извештај

COBISS.MK-ID 57237509

Оваа публикација е изработена со финансиска поддршка од Европската Унија. Содржината на публикацијата е единствена одговорност на Фондацијата Отворено општество – Македонија, Евротинк - Центар за европски стратегии, Реактор – Истражување во акција и Центар за граѓански комуникации и не нужно ги одразува ставовите на Европската унија.

СОДРЖИНА

ПРЕДГОВОР	5
ВОВЕДНИ ИНФОРМАЦИИ	9
МЕТОДОЛОШКИ ПРИСТАП	11
ДЕЛ 1: СЕКТОРСКИ ПОЛИТИКИ	15
ДЕЛ 2: ФУНКЦИОНАЛНОСТ НА СРГ	19
2.1 Деловник за работа	19
2.2 Годишен план	19
ДЕЛ 3: ГРАЃАНСКО УЧЕСТВО	21
ДЕЛ 4: КАПАЦИТЕТИ НА ГРАЃАНСКИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ	25
ДЕЛ 5: ЕФЕКТИ ОД РАБОТАТА НА СРГ	27
ДЕЛ 6: ИНСТРУМЕНТ ЗА ПРЕТПРИСТАПНА ПОМОШ ИПА 3 (2021-2027)	31
6.1 Програмирањето на ИПА 3 (2021-2027) во рамките на секторот земјоделство и рурален развој	32
ДЕЛ 7: РОДОВА ПЕРСПЕКТИВА ВО СЕКТОРСКИТЕ РАБОТНИ ГРУПИ	37
7.1 Родовата перспектива во СРГ за земјоделство и рурален развој	39
ФИНАЛНИ ЗАКЛУЧОЦИ И ПРЕПОРАКИ	43
КОРИСТЕНИ МАТЕРИЈАЛИ	44

ПРЕДГОВОР

Подготовката на Извештаите во сенка за следење на работата и ефектите од секторските работни групи за 2019, 2020 и 2021 година се спроведе под хипотезата дека секторските работни групи се значајни тела одговорни за креирање и мониторинг на секторските политики во Република Северна Македонија, како и форум за донаторската координација во поддршка на имплементација на политиките.

Секторскиот пристап беше нотирен како сеопфатен принцип на ИПА 2 преку кој се оценува и одредува нивото на кое државата се квалификува за искористување на целосна секторска поддршка, за чија цел во периодот 2015-2020 се оформија 12 секторски работни групи. Со започнување на програмирањето за ИПА 3 за периодот 2021-2027 година институциите продолжуваат со секторскиот пристап и со функционирањето на секторските работни групи.

Иако формално секторските работни групи имаат потенцијал да бидат креатори на секторските политики, наодите од мониторингот на СРГ во 2021 укажуваат на уназадување во однос на функционалноста, учеството на граѓанските организации и ефектите од работата на СРГ. Благо подобрување се нотира во однос на транспарентноста на работењето со оглед на тоа дека институциите одговориле на повеќе од 85% од барањата за информации од јавен карактер, што е за 4 % повеќе од 2020 година. Отвореност се нотира и во зголемената комуникација со оглед дека во 2021 година претставници на сите 12 секторски работни групи ја прифатија поканата за интервјуа со проектниот тим што ја следи работата на СРГ.

Преку анализа на состаноците на секторските работни групи, 251 одговор од институциите преку алатката пристап до информации од јавен карактер, 12 интервјуа со ИПА-координатори и разговор со 26 граѓански органи-

зации вклучени во секторските работни групи, ги издвојуваме следниве клучни наоди од мониторингот на СРГ за 2021 година:

- Во 2021 година се одржале вкупно 11 пленарни состаноци на Секторските работни групи и 8 оперативни состаноци, што е намалување во однос на 2020 година, кога вкупно се одржале 19 пленарни состаноци и 21 оперативен состанок.
- Ниту една од 12-те секторски работни групи не го исполнила зададениот минимум за одржување на бројот на годишни пленарни состаноци според својот деловник или нацрт-деловникот, додека 4 секторски работни групи¹ не одржале ниту еден пленарен состанок.
- Во пет СРГ од вкупно дванаесет секторски работни групи граѓанските организации воопшто не учествувале во 2021 година. Во четири секторски работни групи граѓанските организации не учествувале поради тоа што не се одржал состанок, а во една СРГ поради тоа што не биле поканети граѓански организации².
- Секторските работни групи кои имале пленарен состанок на кои биле поканети граѓанските организации не ги ажурирале целосно податоците за претставниците на граѓанските организации, па дел од нив биле испратени на погрешни или на непостојни адреси, со што дополнително се намалува просторот за граѓанско учество.
- И покрај тоа што ИПА 3-регулативата предвидува граѓанските организации да имаат простор за суштинско учество во програмирањето и секторските политики, во пракса недостига простор за суштинска вклученост на граѓанските организации за време на пленарните состаноци и вклучување претставници на граѓанските организации на оперативните состаноци на СРГ.
- Иако донаторската координација се предвидува да се организира како дел од секторските работни групи, сепак преку мониторинг-алатките не се нотирани содржини во агендата на состаноците на СРГ, кои во 2021 година биле фокусирани на донаторска координација.

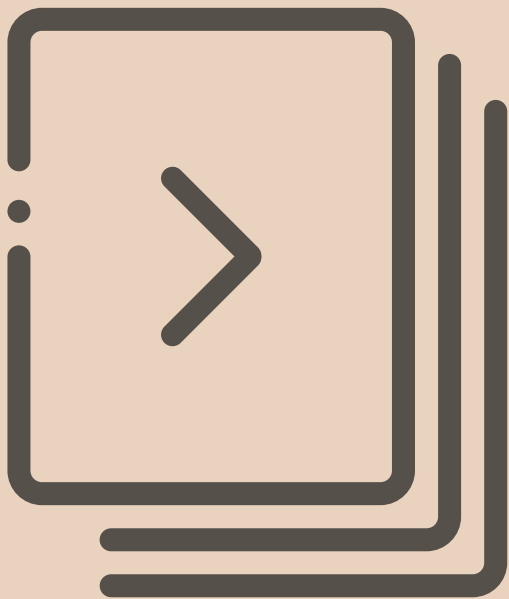
1 Правда; Репформа за јавна администрација; Интеграција на Роми и Внатрешни работи

2 СРГ Конкурентност и иновации

Според мониторинг на состојбата, во 2021 година сепак се преземаа охрабрувачки чекори, кои го зајакнаа структурниот дијалог. Секретаријатот за европски прашања (СЕП) го започна процесот на промена на деловниците со цел да се подобри севкупната работа на секторските работни групи и да се уреди учеството на граѓанските организации и донаторите. На интервјуата претставниците на институциите истакнаа дека се отворени за промена на деловниците во кои ќе се регулира подетално и учеството и улогата на граѓанските организации. Во 2022 година се очекува да се подобри предвидливоста на динамиката и функционалноста, со што ќе се креира календар на состаноците на сите СРГ, ќе се објават фазите на следното ИПА-програмирање, како и релевантните документи за секторските политики. Од разговорите со граѓанските организации јасно се наведе барањето за учество на ниво на техничките состаноци со цел тие да бидат вклучени во сите фази на развивање и носење на политиките.

КАКО ПОНАТАМУ?

СЕП треба итно да пристапи кон консултации за новите деловници на СРГ, кои мора да содржат одредби преку кои ќе се подобри суштинското учество на ГО, пред сè, преку достапност до материјали и до информации од оперативен карактер, како и преку одржување воведни обуки за новите претставници заради темелно разбирање на процесот на секторските политики и ИПА- програмирањето. Ваквите обуки треба да се однесуваат и на претставниците на ГО во Секторските мониторинг-комитети. Новите деловници треба да ја прецизираат и постапката за избор и работа на претставниците на ГО, вклучително и начинот на консултации со поширокиот граѓански сектор. Доследно да се реализираат плановите за подобрување на вклученоста, предвидливоста на работата и транспарентноста на секторските работни групи.

ВОВЕДНИ ИНФОРМАЦИИ

СЕКТОРСКА РАБОТНА ГРУПА ЗА ЗЕМЈОДЕЛСТВО И РУРАЛЕН РАЗВОЈ

ФОРМИРАНА: 2015 година

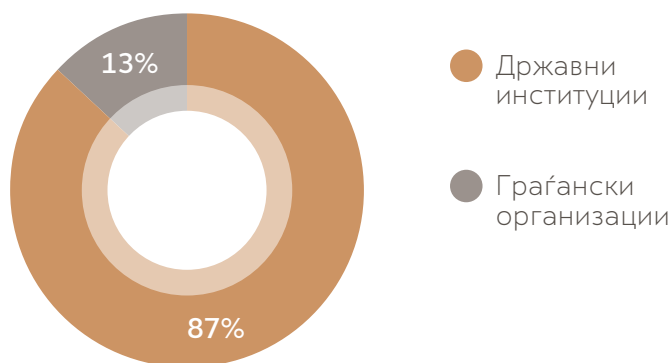
БРОЈ НА ЧЛЕНОВИ: 23 члена, институции x 20,
граѓанските организации x 3

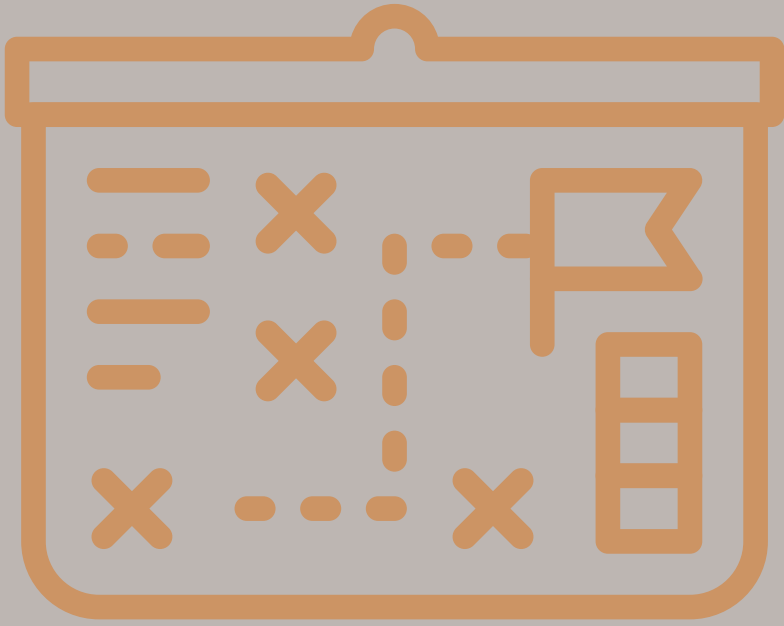
БРОЈ НА ОДРЖАНИ СОСТАНОЦИ ВО 2021:
ден пленарен состанок на 17.2.2021 година

ПРЕТСЕДАВАЧ НА СРГ: министерот за
земјоделство, шумарство и водостопанство
на РСМ

ГРАФИКОН 1.

*Процентуална застапеност на различните
прејствавници во Секторската работна
група за земјоделство и рурален развој*

МЕТОДОЛОШКИ ПРИСТАП

Овој извештај е базиран на комбинирана методологија од повеќе пристапи на прибирање и анализирање податоци. Првенствено, беше извршено десктоп-истражување на веб-страниците на Министерството за земјоделство шумарство и водостопанство, Секретаријатот за европски прашања и ИПАРД-агенцијата, беа испратени барања за информации од јавен карактер и спроведени интервјуа со релевантни соговорници.

Во рамките на деск-истражувањето беше направена детална анализа на документи, закони и стратегии што се од важност за работата на оваа СРГ (йовеќе информации видејте во делото **корисџени маџеријали**). Покрај тоа, беа поднесени **22 барања за информации од јавен карактер** до Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство како надлежна институција за работата на оваа СРГ. За сите поднесени барања беа добиени уредни одговори, кои беа доставени по изминување на законски предвидениот рок за доставување одговори според Законот за слободен пристап до информации од јавен карактер.

Во рамките на ова истражување беше спроведено едно интервју, на кое беа присутни ИПА-координаторот и тројца претставници од секторот за ЕУ при Министерството³. Покрај тоа, спроведено е едно интервју со претставничка на една од вклучените граѓански организации, односно на Македонското еколошко друштво.⁴

Според методологијата за мониторинг, работата на секторските работни групи се следеше во рамките на пет сегменти:

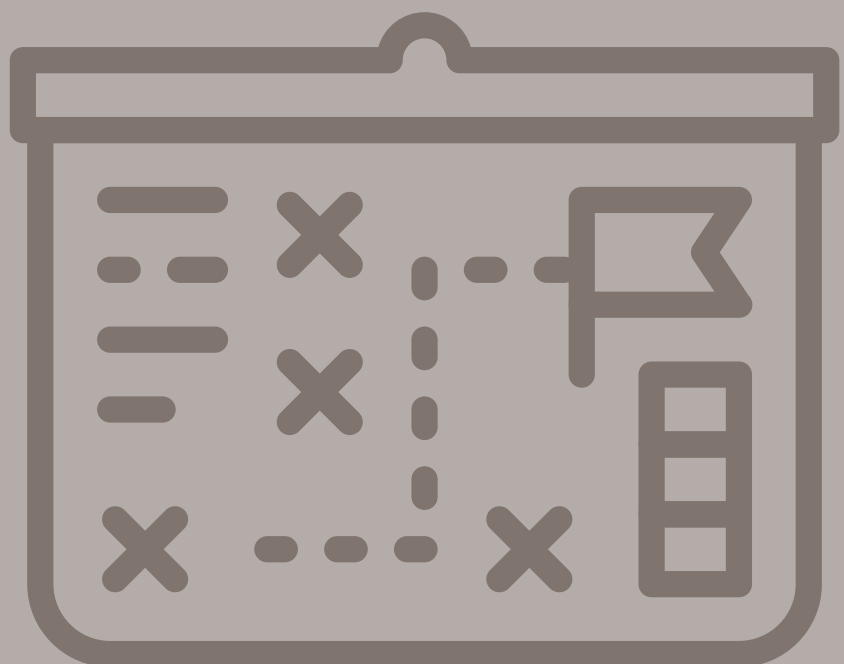
- Функционалност на СРГ;
- Граѓанско учество во СРГ;
- Капацитети на ГО за придонес и учество во работата на СРГ;
- Ефекти од работата на СРГ;
- ИПА.

3 Интервјуто со претставниците од Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство беше одржано на 3.2.2022

4 Интервјуто со претставничката на Македонското еколошко друштво беше спроведено на 28.1.2022

Според методологијата за мониторинг на работата и ефектите од секторските работни групи, ефектите од работата на СРГ за овие пет сегменти ги мериме преку 31 стандард и 21 показател. Преку оценување на овие стандарди (1 е најниско ниво, 3 е највисоко ниво) го следиме напредокот во работата на 12-те секторски работни групи на годишно ниво. Сепак за разлика од минатогодишниот извештај, во овој извештај, со оглед дека пет од дванаесетте СРГ не одржаа пленарни состаноци во текот на 2021 година, а поголемиот дел од стандардите и показателите се директно врзани со самите состаноци на СРГ, одлучивме да не ги оценуваме поединечно сегментите во рамките на извештаите. Ваквиот метод се однесува на сите СРГ, вклучително и за СРГ што одржаа пленарни состаноци во текот на 2021 со цел да се запази истиот методолошки пристап за сите 12 СРГ.

ДЕЛ 1

СЕКТОРСКИ ПОЛИТИКИ

Во текот на 2021 година, работата на МЗШВ беше посветена на внатрешните процеси како и на повеќе нацрт-документи што се тесно поврзани со секторите земјоделство и рурален развој. Во декември 2020 година, МЗШВ ја заврши Националната стратегија за земјоделство и рурален развој за периодот 2021-2027, која беше донесена на ниво на Влада во јануари, 2021 година.

Покрај тоа, биле донесени и следните програми: Програма за финансиска поддршка на земјоделството за 2021 година, Програма за финансиска поддршка на руралниот развој за 2021 година и Програма за капитални субвенции за развој на плански региони во областа на земјоделството и руралниот развој за 2021 година.

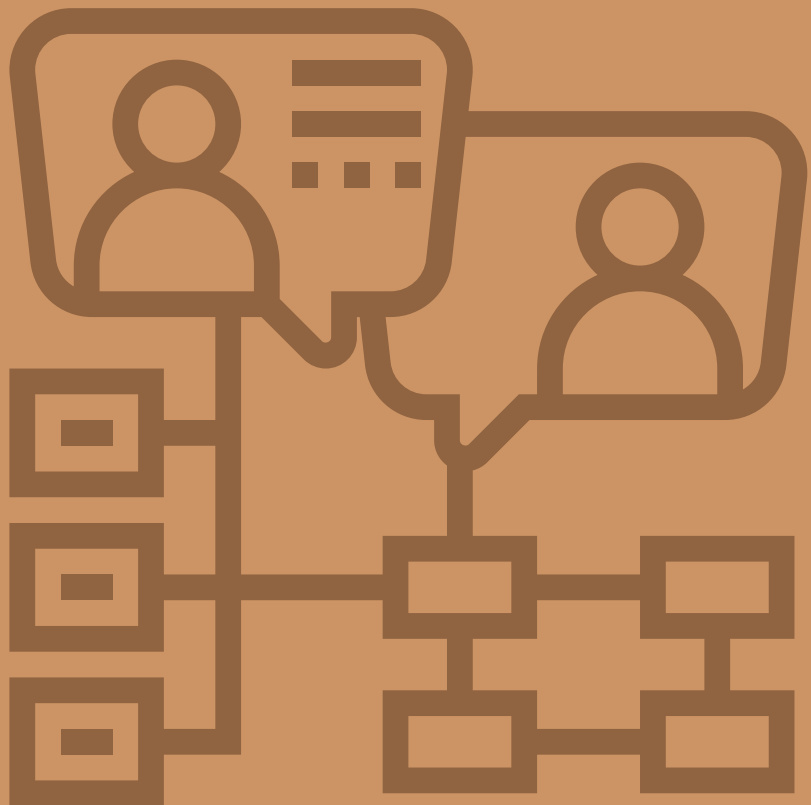
Во 2021 година, како одговор на предизвиците од ковид-пандемијата, донесен е Законот за финансиска поддршка за намалување на последиците предизвикани од корона-вирусот COVID-19 врз производството и откупот на земјоделски производи. Покрај тоа, донесени се измени на неколку други релевантни закони како: Закон за дополнување на Законот за земјоделство и рурален развој, Закон за дополнување на Законот за финансиска поддршка за намалување на последиците предизвикани од ковид-19 врз производството, откупот на грозје и винската индустрија, Закон за дополнување на Законот за земјоделско земјиште, Законот за изменување на Законот за органско земјоделско производство, Закон за

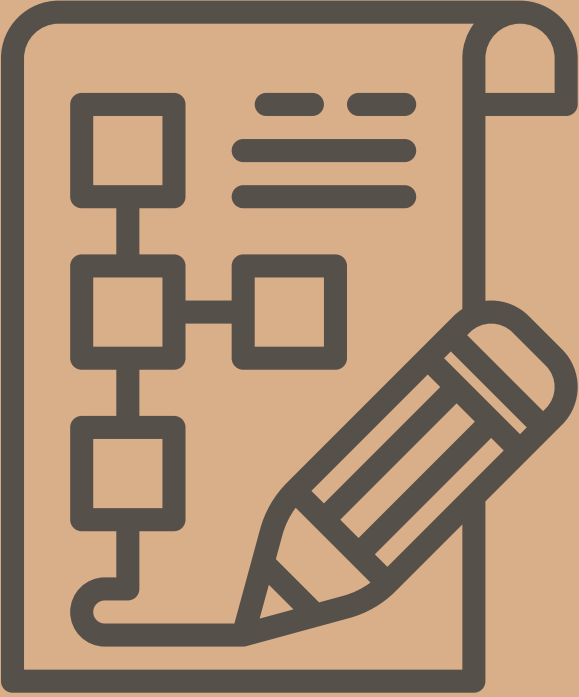

изменување на Законот за сточарството, Закон за изменување и дополнување на Законот за консолидација на земјоделско земјиште, Закон за изменување и дополнување на Законот за тутун, производи од тутун и сродни производи и Закон за изменување на Законот за квалитетот на земјоделските производи.

Во процес на изготвување е нов закон за рибарство и аквакултура. Исто така е започната изработка на новиот закон за органско земјоделско производство и веќе е формирана работна група. Законот за зоотехника е исто така изработен и е во собраниска постапка.

Воедно, во текот на 2021 година беше направено дополнување на Стратегијата за шумарство додека во фаза на евалуација е твининг-проект за рибарство.

ДЕЛ 2

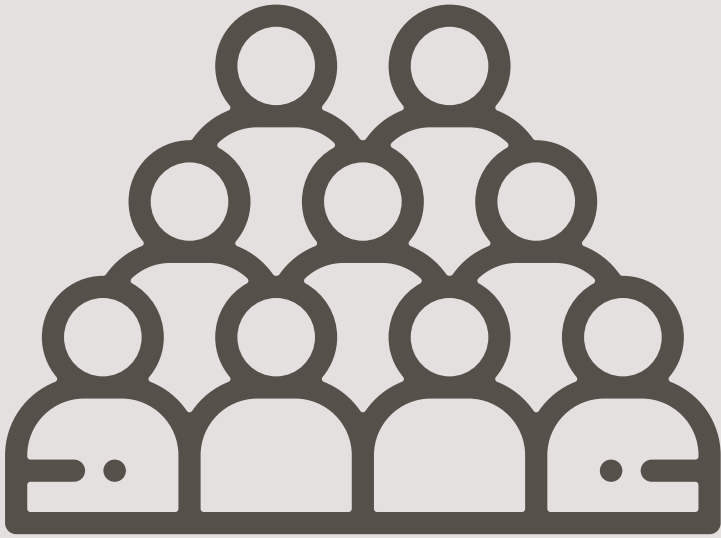
ФУНКЦИОНАЛНОСТ НА СРГ

2.1 ДЕЛОВНИК ЗА РАБОТА

Секторската работна група за земјоделство и рурален развој има нацрт-деловник за работа, но станува збор за општиот нацрт-деловник, кој е предвиден да биде урнек, кој подоцна ќе биде приспособен од страна на секоја поединечна работна група. Документот кој беше доставен од страна на МЗШВ не е подготвен специфично за работата на СРГ за земјоделство и рурален развој и ги содржи како анекси државните и меѓународните институции релевантни за сите СРГ. Состојбата со деловникот не е променета од минатата, 2020 година. Претставниците на МЗШВ споделија дека учествуваат во веќе почнатиот процес за промена на деловниците организиран од Секретаријатот за европски прашања и тие, како и претставничката на граѓанските организации изразија, задоволство и го оценија последниот развој како позитивен. Од перспектива на граѓанското општество, значајно е новиот деловник да биде јасен, целите да се добро поставени и улогата на граѓанските организации во секторските работни групи да биде подобро дефинирана.

2.2 ГОДИШЕН ПЛАН

Како и другите СРГ, и СРГ за земјоделство и рурален развој нема подготвено годишен план за работа. Сепак, соговорниците сметаа дека изработка на годишен план би било доста корисно во процесот на планирање и реализирање на активностите во секторските работни групи.

ДЕЛ 3

ГРАЃАНСКО УЧЕСТВО

Тројца членови на СРГ се претставници на граѓански организации, со статус на полноправни членови. Во текот на 2021 година, листата на ГО што се членови на оваа СРГ се нема променето, а учествуваат следните организации:

- Македонско еколошко друштво (МЕД)
- Здружение на агроекономисти
- Евротинк - Центар за европски стратегии

Поради промена на внатрешната структура во организацијата, претставници на Евротинк и на Здружението на агроекономисти не присуствувале на единствениот пленарен состанок, иако сите претставници на граѓанските организации биле уредно поканети. Од двете здруженија истакнаа дека има интерес во иднина да бидат активни во работата на СРГ, особено поради фактот дека соработуваат со МЗШВ во други капацитети и инстанции.

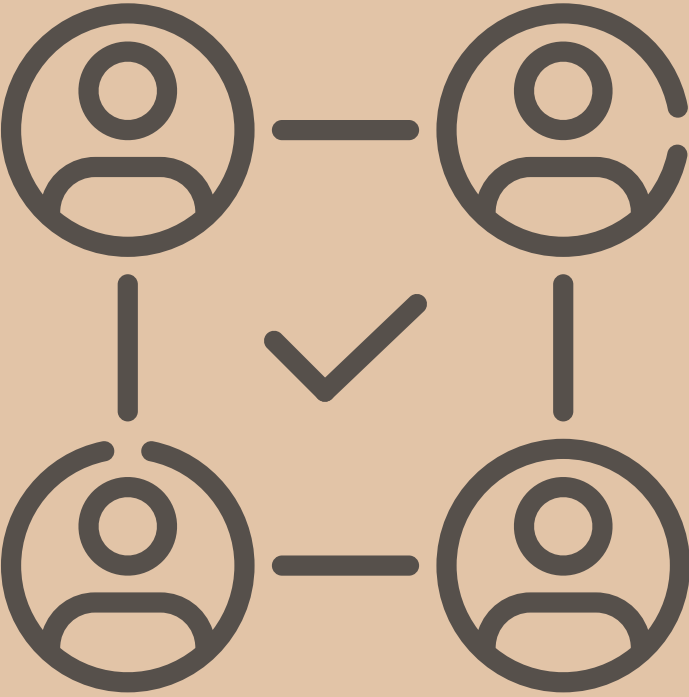
Во листата на поканети ГО, добиена од МЗШВ преку пристап до јавни информации, сепак може да се види дека биле поканети многу повеќе организации отколку само тие што се формално членови. Оваа листа брои 27 поканети организации, меѓу кои се национални организации (Мрежа за рурален развој на Република Северна

Македонија, Македонска асоцијација на земјоделски задруги, Федерација на фармери и други), меѓународни организации (UNDP, UN Women, FAO, UNICEF, и други) и странски развојни агенции (ГИЗ, СИДА, УСАИД и други).

Претставниците на граѓанските организации редовно ги добивале поканите за состаноците на СРГ, како и записниците што биле подготвувани по завршувањето на состаноците. Начинот на кој биле спроведувани состаноците на СРГ давале можност секој од членовите да го каже своето мислење и активно да се вклучи во дискусијата, но и да даде предлози, препораки и да има директен пристап до процесите поврзани со секторските политики.

ДЕЛ 4

КАПАЦИТЕТИ НА ГО

Во однос на капацитетите на трите вклучени организации, МЕД има големо, повеќедецениско искуство со работа на програми и проекти што имаат тесна врска со земјоделството и руралниот развој и учествуваат во повеќе работни групи и иницијативи поврзани со МЗШВ, Здружението на агроекономисти, и покрај длабоките стручни познавања од областа на агроекономијата, во последните неколку години не било активно. Тоа значи дека капацитетот на оваа граѓанска организација (со оглед на фактот дека се вклучени искусни кадри од Факултетот за земјоделски науки) не бил искористен, но моментално постои ентузијазам тоа да се промени. Третата организација во СРГ, Евротинк, сè уште има мали и ограничени капацитети во однос на работата на СРГ, и нејзиното искуство останува во сферата на борбата против организираниот еколошки криминал, со посебен осврт на бесправната сеча. Ставот на граѓанските организации е дека нивната улога би можела да биде зајакната во иднина, што се очекува од новиот деловник за работа. Особено се истакнува потребата од прецизно дефинирање на очекувањата и улогата на ГО во СРГ, како и можноста да се праќа замена од истата организација доколку наведениот претставник не е во можност.

Понатаму, има консензус помеѓу претставничката на граѓанските организации и претставниците на МЗШВ од зголемување на бројот на организации (3-5) во иднина, со оглед на потребните области на експертиза што би биле опфатени. Во таа насока, зголемувањето на бројот на ГО во оваа СРГ треба да вклучува и претставници на здруженијата на земјоделци, односно оние што се соочуваат секојдневно со тематиката, покрај организации каде што членуваат експерти и граѓански активисти.

ДЕЛ 5

ЕФЕКТИ ОД РАБОТАТА НА СРГ

СРГ за земјоделство и рурален развој, согласно нацрт општиот деловник, предвидено е да се состанува најмалку еднаш месечно. Сепак, како што беше нагласено во воведниот дел, таа има одржано само еден пленарен состанок, на **17.2.2021 година**, кој бил одржан онлајн, на платформата Webex.

На состанокот се презентирале ПАФ -индикаторите, дефинирани во Стратешките одговори за ИПА 3 во секторот, во однос на идната поддршка на ЕУ и другите донатори, а била презентирана и новата Национална стратегија за земјоделство и рурален развој 2021-2027. Националната стратегија за земјоделство и рурален развој 2021-2027 содржи мерки и интервенции кои одговараат на потребата од адаптирање на земјоделските политики на земјата врз основа на релевантни анализи на ситуацијата, особено во поглед на ЕУ интегративниот процес. Министерот за ЗШВ истакнал дека работата на СРГ продуцирала добро дефинирани и јасно формулирани индикатори, кои соодветно го опишуваат контекстот и кои ќе дадат можност прогресот да биде ригорозно следен, со цел да се има успешно програмирање на ИПА 3 и да се постават идните приоритети.

На состанокот биле презентирани ИПА 3 Стратешките одговори, со сите 49 индикатори и таргети во склад со Националната стратегија 2021-2027. Неколку од

индикаторите биле подетално дискутирани, со потребата за нивно ревидирање: како на пример оние што се однесуваат на зголемување на конкурентноста на земјоделското и земјоделско-прехранбеното производство на Северна Македонија на меѓународниот пазар, кои се однесуваат на бројот на фармери што се дел од задруги, оние што се однесува на елиминирање на ризиците на животинското и јавното здравје, како и тие што се однесуваат на ризиците кон здравјето на растенијата, животните и луѓето и кон околината како резултат од земјоделските активности.

На пленарниот состанок, освен членовите на СРГ биле поканети и експерти од академскиот свет, претставници на граѓански организации и меѓународни организации и оттука може да се истакне дека дискусијата била продуктивна и на високо ниво, со многу конкретни и релевантни насоки за понатамошен развој.

ДЕЛ 6

ИНСТРУМЕНТ ЗА ПРЕТПРИСТАПНА ПОМОШ ИПА 3 (2021-2027)

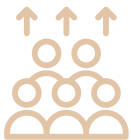
Инструментот за претпристапна помош ИПА 3 се однесува на програмскиот период 2021-2027 година. Европската комисија го вовеле овој инструмент со новата Финансиска перспектива на Европската Унија. ИПА 3 е воведена со усвојувањето на Регулативата за воспоставување на Инструментот и Регулатива со правила и принципи за спроведување на ИПА 3⁵ од страна на Европската Унија, кои се поврзуваат со други фондови, програми и инструменти на Унијата, а првенствено со Инструментот за соседство, развој и меѓународна соработка⁶.

Според структурата, ИПА 3 е поделена на 5 прозорци, а секој прозорец се состои од тематски приоритети:

1. Владеење на правото, фундаментални права и демократија;
2. Добро владеење, усогласување на законодавството, добрососедски односи и стратешка комуникација;

5 Regulation of the European Parliament and of the Council establishing the Instrument for Pre-accession Assistance (IPA III) COM/2018/465 final.

6 Neighbourhood, Development and International Cooperation Instrument (NDICI)

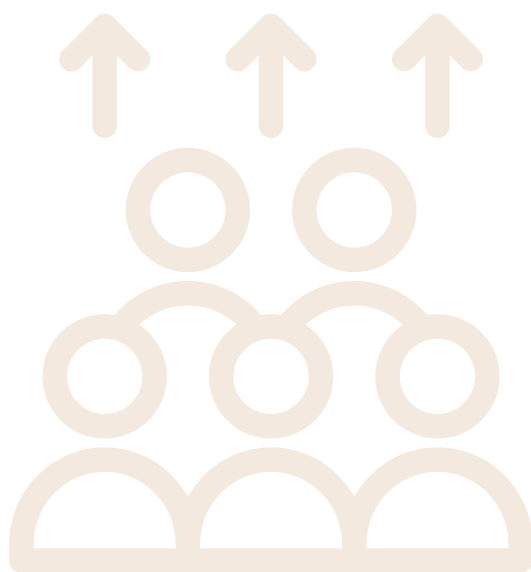

3. Зелена агенда и одржлива поврзаност;
4. Конкурентност и инклузивен раст;
5. Територијална и прекугранична соработка.

Повеќе информации за програмирањето на ИПА 3 (2021-2027) може да прочитате во извештајот [ИПА - хоризонтално прашање](#).

6.1 ПРОГРАМИРАЊЕТО НА ИПА 3 (2021-2027) ВО РАМКИТЕ НА СЕКТОРОТ ЗЕМЈОДЕЛСТВО И РУРАЛЕН РАЗВОЈ

Средствата од ИПА 3 предвидени за секторот земјоделство и рурален развој се дел од ПРОЗОРЕЦ 4. Конкурентност и инклузивен раст, Тематски приоритет 1: Земјоделство и рурален развој. За 2021 година е програмиран Акцискиот документ „ЕУ за зелена економија“, за кој е предвиден вкупен буџет од 33.35 милиони евра, од кои 25.85 милиони евра е побараниот износ од ИПА 3. Што се однесува до акцијата „ЕУ за одржливо земјоделство и рибарство“, која е предвидена за 2023 и 2024 година, сè уште не се изработени акциски фишеа, односно станува збор само за стратегиски одредници во најрана фаза, кои можат во иднина да претрпат измени.

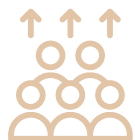

ТАБЕЛА 1:*Програмирањето на ИПА 3 (2021-2027)**за секторот земјоделство и рурален развој***ПРОЗОРЕЦ 2:
КОНКУРЕНТНОСТ И ИНКЛУЗИВЕН РАСТ****Тематски приоритет 3:** Земјоделство и рурален развој**Период за спроведување: 2021 година**

Акција	Процент вкупен буџет (милиони евра)	Баран придонес од ИПА (милиони евра)	План/аранжмани за имплементација
<u>ЕУ за зелена економија</u>	33,35	25,85	Предвидено е акцијата да се спроведува преку директно управување преку набавки (услуги и работи) и еден грант. Акциски документ е поднесен во март 2021 година, имплементирачка одлука на Европската комисија е донесена во декември 2021 година.

Период за спроведување: 2023 и 2024 година

<u>ЕУ за одржливо земјоделство и рибарство</u>	10,0	9,0	Директно управување
--	------	-----	---------------------

ТАБЕЛА 2

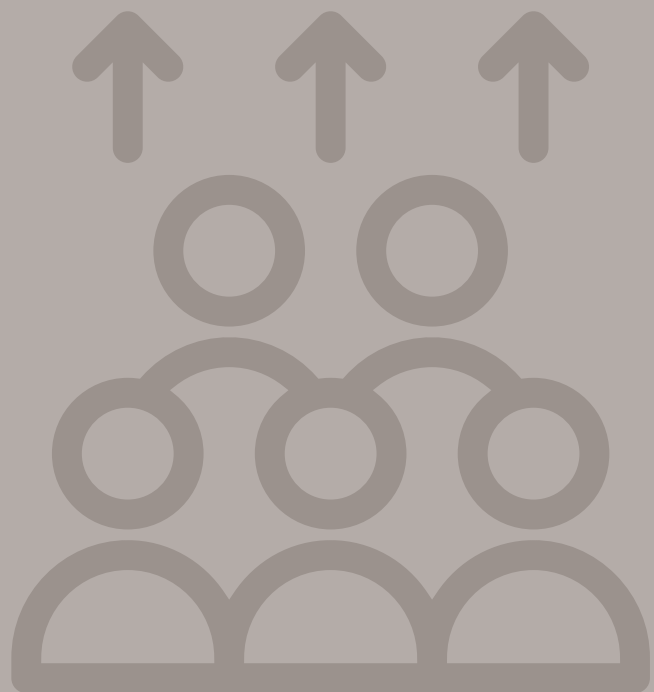
Акциски документи (2021) ЕУ за зелена економија

АКЦИСКИ ДОКУМЕНТ (2021) ЕУ ЗА ЗЕЛЕНА ЕКОНОМИЈА

Очекуван исход	Придонес на ЕУ (износ во евра)	Индикативен придонес од трета страна
1. Воспоставен Грининг бизнис фасилити	20,150,000	7,000,000
2. Засилена соработка и позиција на земјоделците во синџирот на снабдување	5,650,000	500,000
Непредвидени ситуации	50,000	
Вкупно	25,850,000	7,500,000

Новитет во ИПА 3 претставува тоа што сите проекти ќе се управуваат централизирано, односно договорна страна во сите проекти ќе биде Делегацијата на Европската Унија во Република Северна Македонија. Од овие причини, Делегацијата на Европската Унија во Република Северна Македонија заедно со и НИПАК изработуваат Прирачник со цел полесно спроведување на овие активности од страна на институциите.

Отвореноста на податоците за статусот на реализација на активностите во рамките на ИПА 3 е од исклучително значење за редовно следење и поголема вклученост на сите заинтересирани страни. Оттука МИОА и сите други институции што се вклучени во реализација на активностите поврзани со ИПА 3 во текот на 2021 година назначиле лице што ќе биде одговорно за ажурирање на ПАФ-индикаторите на веб-страница што ќе биде специјализирана за таа намена. Сепак, и покрај тоа што дел од активностите од ИПА 3 се почнати, веб-страницата сè уште не е активна.

ДЕЛ 7

РОДОВА ПЕРСПЕКТИВА ВО СЕКТОРСКИТЕ РАБОТНИ ГРУПИ

Интегрирањето на родовата перспектива претставува процес на проценка на импликациите врз жените и мажите на секое планирано дејство, вклучително и на законодавството, политиките и програмите, во секоја област и на секое ниво.⁷ Притоа, крајната цел е да се постигне родова еднаквост. Во националното законодавство на Република Северна Македонија вклучувањето на родовата перспектива е дефинирано со Законот за еднакви можности на жените и мажите⁸ и претставува обврска на сите државни органи и институции. Пропуштањето да се инкорпорира родовата перспектива подразбира носење родово неутрални или родово слепи политики, кои не успеваат да ги адресираат постојните нееднаквости и можат да придонесат за продлабочување на родовите јазови.

7 European Institute for Gender Equality (EIGE), Glossary and Thesaurus, A-Z Index. Достапно на: <https://eige.europa.eu/thesaurus/terms/1185?lang=mk>

8 Закон за еднакви можности на мажите и жените. „Службен весник на Република Македонија“ број 6/12, 30/13, 166/14, 150/15 и „Службен весник на Република Северна Македонија“ број 53/21. Член 4, став 1, точка 10.

Родовата еднаквост е една од темелните вредности на Европската Унија (ЕУ).⁹ Истовремено, членството во ЕУ е условено со почитување и промовирање на овие основни европски вредности.¹⁰ Во Инструментот за претпристапна помош 2021-2027 (ИПА 3) предвидено е дека имплементацијата на ИПА 3 треба да биде водена од принципите на родова еднаквост и зајакнување на правата на жените и девојчињата¹¹, во линија со и во насока на исполнување на минималните стандарди утврдени со новиот План за акција за родова еднаквост на ЕУ 2021-2025 (ГАП 3) насловен „Амбициозна агенда за родова еднаквост и зајакнување на жените во надворешната политика на ЕУ“¹². ГАП III се состои од пет столба на акција, а во рамките на третиот столб се предвидени активности во шест тематски области.¹³ Во рамките на ГАП 3 се рефлектирани и целите на Стратегијата за родова еднаквост на ЕУ 2020-2025.¹⁴ Понатаму, во ИПА 3, родовата еднаквост е вклучена како една од специфичните цели, но и како тематски приоритет за поддршка.¹⁵ Притоа, потенцирано е дека родовата еднаквост е хоризонтална тема, која треба да биде соодветно рефлектирана и интегрирана во целокупниот процес на имплементација.¹⁶ Целите на претпристапната помош поставени во тематскиот приоритет посветен на родовата еднаквост во ИПА 3 целосно кореспондираат со шесте тематски области предвидени со ГАП 3, што дополнително укажува на потребата од поврзување на овие два документа. Оттука, работата на секторските работни групи, како форум за меѓуресорска соработка со надлежности поврзани

9 Consolidated Version of the Treaty on European Union. Член 2. Достапно на: <https://bit.ly/3s4ggyR>

10 Ibid. Член 49, став 1.

11 Regulation (EU) 2021/1529 of the European Parliament and of the Council of 15 September 2021 establishing the Instrument for Pre-Accession assistance (IPA III). Достапно на: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021R1529&qid=1643627286827&from=en>

12 EU Gender Action Plan (GAP) III – An Ambitious Agenda for Gender Equality and Women’s Empowerment in EU External Action. Достапно на: https://ec.europa.eu/international-partnerships/system/files/join_2020_17_en_final.pdf

13 Ibid. Во ГАП 3 се предвидени активности поделени во следните шест тематски области: ослободување од сите форми на родово базирано насилство, унапредување на сексуалното и репродуктивното здравје и права, зајакнување на економските и социјалните права и зајакнување на девојчињата и жените, унапредување и еднакво политичко учество и лидерство, интегрирање на агендата за жени, мир и безбедност и предизвици и можности за зелена транзиција и дигитализација.

14 A Union of Equality: Gender Equality Strategy 2020-2025. Достапно на: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52020DC0152>

15 Regulation (EU) 2021/1529 of the European Parliament and of the Council of 15 September 2021 establishing the Instrument for Pre-Accession assistance (IPA III). Достапно на: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021R1529&qid=1643627286827&from=en>

16 Ibid.

со формулирање и имплементација на националните политики и координација за програмирање, следење и евалуација на странската помош, треба да биде водена од и усогласена со ГАП 3. Конечно, неопходно е да се има предвид заложбата на ЕУ, до 2025 година, најмалку 85% од сите нови надворешни програми и проекти да ја имаат родовата еднаквост како значајна или основна цел.¹⁷

Значаен елемент на дефиницијата на секторскиот пристап кон интегрирањето на родовата перспектива е и градењето и јакнењето на техничките компетенции на сите вклучени во спроведувањето на секторските политики.¹⁸ Оттука, особено значајно е и развивањето на капацитетите во оваа насока, како на креаторите на политики, така и на лицата вклучени во нивното спроведување.

Повеќе информации за родовата поставеност во СРГ може да прочитате во [Извештајот во сенка за родовата перспектива во секторските работни групи](#).

7.1 РОДОВАТА ПЕРСПЕКТИВА ВО СРГ ЗА ЗЕМЈОДЕЛСТВО И РУРАЛЕН РАЗВОЈ

Трета година по ред во извештаите во сенка се констатира дека Секторската работна група за земјоделство и рурален развој ја интегрира родовата перспектива во својата работа. На единствениот состанок одржан на 17.2.2021 година биле разгледувани документи во кои е вклучена родовата перспектива, и тоа ИПА 3-стратешкиот одговор и Националната стратегија за земјоделство и рурален развој (НСЗРР) 2021-2027, усвоена на 20.1.2021 година. Дополнително, родовата перспектива е инкорпорирана и во последниот акциски документ на оваа секторска работна група за програмската 2021 година – ЕУ за зелена економија, каде што родовата еднаквост е предвидена како значајна цел.

Во текот на 2021 година, во рамките на надлежното Министерство за земјоделство, шумарство и водостопанство (МЗШВ) не биле организирани обуки за родово сензитивно работење. Од друга страна, значајно е да се нотира дека оваа секторската работна група е помеѓу ретките каде што координаторот за еднакви можности од надлежната институција - МЗШВ е истовремено и член на сектор-

17 EU Gender Action Plan (GAP) III – An Ambitious Agenda for Gender Equality and Women’s Empowerment in EU External Action. Достапно на: https://ec.europa.eu/international-partnerships/system/files/join_2020_17_en_final.pdf

18 EIGE, Glossary and Thesaurus, A-Z Index. Достапно на: <https://eige.europa.eu/thesaurus/terms/1359?lang=mk>

ската работна група. Изминатата година МЗШВ употребило неколку родови анализи при креирањето политики во секторот: „Економско јакнење на жените од руралните средини – предизвик, можност или недостижна цел“¹⁹ и „Родовите аспекти во проценка на влијанието на земјоделските политики“²⁰. Истовремено, биле користени коментарите кон предлог-верзијата на НСЗРР 2021-2027.

Конечно, според информациите добиени од МЗШВ, во текот на 2021 година, Телото за управување со ИПАРД ја изготвувало нацрт-верзијата на ИПАРД програмата 2021-2027. При програмирањето одредени мерки од програмата, во процесот на селекција на проекти, биле дефинирани приоритети за баратели-жени со доделување дополнителни бодови.

19 Рурална коалиција во партнерство со здружението „Моја фарма“ (2020). „Економско јакнење на жените од руралните средини – предизвик, можност или недостижна цел“. Достапна на: <https://bit.ly/3sNI54b>

20 Анализа изготвена од страна на работната група за родова еднаквост при МЗШВ

ФИНАЛНИ ЗАКЛУЧОЦИ И ПРЕПОРАКИ

1. СРГ за земјоделство и рурален развој одржа само еден пленарен состанок во текот на 2021 година со што ја продолжи праксата на мал број пленарни состаноци на годишно ниво. Ваквата динамика во работата на СРГ не е доволна и оттука се отвара потребата за измени во Деловникот за работа, каде што освен минималниот број состаноци, кои треба да се одржуваат на годишно ниво, ќе биде предвидена и изработка на годишен план за работа во кој детално ќе бидат прикажани предвидените цели и активности на СРГ. Годишниот план треба да биде споделен и дискутиран со сите членови на СРГ, вклучително и претставниците на граѓанските организации.

2. На единствениот пленарен состанок одржан во текот на 2021 година, покрај другите теми, била дискутирана и новата Национална стратегија за земјоделство и рурален развој 2021-2027, која ќе биде клучниот документ за развој на секторските политики во наредните седум години. Ваквиот пристап е токму една од главните цели на СРГ, односно да преставува форум каде што ќе се дискутираат клучните секторски политики со сите засегнати страни.

3. Покрај тоа што трите претставници на граѓанските организации се полноправни членови на СРГ за земјоделство и рурален развој, улогата на претставниците на граѓанските организации сè уште не е јасно дефинирана во процесот на подигнување на капацитетите на СРГ, како и во подобрувањето на нејзината ефикасност. Позитивно е што на единствениот пленарен состанок во текот на 2021 година биле поканети и други граѓански организации и претставници на академската заедница што не се членови на СРГ, но имаат значителна експертиза на темите што се од важност за оваа СРГ. Оттука се потребни измени во моделот за избор на претставниците на граѓанските организации преку кои ќе се дефинира нивната улога и мандат во работата на самата секторска работна група и воедно ќе ги вклучи во СРГ организациите со најголема експертиза во поглед на темите што ги опфаќа оваа СРГ.

4. Ниската транспарентност во работата на СРГ за земјоделство и рурален се повторува како проблем и во 2021 година. На интернет-страницата на Министерство за земјоделство, шумарство и водостопанство не се поставени ниту основните информации за СРГ, како што се документите за основање, деловникот за работа итн. Во едно на интернет-страницата нема никакви информации за одржаните состаноци и донесените одлуки и решенија. Со оглед на важноста на темите за кои се разговара во рамките на оваа СРГ, потребно е да се размисли и за поинтензивна јавна активност со цел информирање на сите засегнати страни за работењето и постигнатите резултати.

КОРИСТЕНИ МАТЕРИЈАЛИ

- ◆ Одговори од МЗШВ по барањето за информации од јавен карактер
- ◆ Деск-анализа на документи релевантни за секторската работна група, преку веб-страниците на МЗШВ, ЕНЕР, СЕП и ИПАРД
- ◆ Интервју со четири претставници на МЗШВ,
- ◆ Интервјуа со еден претставник од ГО при СРГ

